

BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
ŽUPANIJA ZAPADNOHERCEGOVAČKA
OPĆINSKI SUD U LJUBUŠKOM
Broj: 63 0 K 040327 20 K
Ljubuški, 27.03.2023. godine

U IME FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE !

Općinski sud u Ljubuškom, sudac Marin Vican kao sudac pojedinac, uz sudjelovanje Daniele Herceg, kao zapisničara, u kaznenom predmetu protiv prvooptuženog K. C. zbog Produljenog kaznenog djela Neovlaštena proizvodnja i stavljanje u promet opojnih droga iz čl. 238. st. 1., u svezi s čl. 55. Kaznenog zakona Federacije Bosne i Hercegovine ("Službene novine FBiH", br. 36/03, 37/03, 21/04, 69/04, 18/05, 42/10, 42/11, 59/14, 76/14 i 46/16, u daljnjem tekstu: KZ FBiH) i drugooptuženog D. M. zbog kaznenog djela Posjedovanje i omogućavanje uživanja opojnih droga iz čl. 239. st. 3. KZ F BiH, po optužnici Županijskog Tužiteljstva ŽZH, Široki Brijeg, broj: T08 0 KT 0006813 19 od 6.11.2020. godine, koja je potvrđena 11.11.2020. godine, nakon javne glavne rasprave, na kojoj su prisustvovali optuženici i njihov izabrani branitelj Davor Kovač, odvjetnik iz Ljubuškog i tužitelj Boro Čuljak, na temelju čl. 300. Zakona o kaznenom postupku Federacije Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", br. 35/03, 37/03 ispravke, 56/03 ispravke, 78/04, 28/05, 55/06, 27/07, 53/07, 9/09, 12/10, 8/13 i 59/14, u daljem tekstu: ZKP FBiH), dana 27.03.2023. godine, donio je i javno objavio

P R E S U D U

- 1. Optuženi K. C.** sin V. i majke M. r. G., rođen ... u Lj., stalno nastanjen u mjestu S. Lj., JMB ..., Hrvat, državljanin BiH i RH, pismen sa završenom OŠ, oženjen, otac četvoro maloljetne djece, vojsku služio u HVO, vodi se u vojnoj evidenciji Ureda za obranu Ljubuški, srednjeg imovinskog stanja, ranije osuđivan, drugi kazneni postupak se ne vodi.
- 2. Optuženi D. M.** sin D. i majke S. r. M., rođen ... u Lj., stalno nastanjen u mjestu H. općina Lj., s boravištem u Nj., K. ... JMB ..., Hrvat, državljanin BiH i RH, pismen, SSS, po zanimanju keramičar, oženjen, otac dvoje mladb. djece, vojsku služio 1999/2000. godine u Č., vodi se u vojnoj evidenciji Ureda za obranu Ljubuški, lošeg imovnog stanja, ranije osuđivan, vodi se drugi kazneni postupak.

K R I V I S U

Što su:

K. C. sam:

- 1.** *U neutvrđenom periodu do 10.11.2017.g., a s ciljem pribavljanja sebi protupravne imovinske koristi neovlaštenom prodajom opojnih droga, redovito od njemu poznatih osoba, radi prodaje nabavljao, opojnu drogu Kokain, te je istu skladištio u svom stanu koji se nalazi na adresi ... Lj. ili ju je držao u njegovoj zajedničkoj obiteljskoj kući koja se nalazi na adresi ..., te je navedenu opojnu drogu Kokain prodavao njemu poznatim osobama, iako mu je bilo poznato da je kupovina, držanje i prodaja iste zakonom zabranjena, protivno odredbama čl. 19. Zakona o sprječavanju i suzbijanju zlouporabe opojnih droga ("Službeni glasnik BiH" br. 8/06), a što je činio sve do dana 10.11.2017. godine kada su OSO policijski djelatnici PU Ljubuški provodeći operativnu akciju kodnog naziva „Putnik“ radeći na sprečavanju zlouporabe droga, po naredbi za pretres Županijskog suda u Širokom Brijegu broj: 08 0 K 003042 17 Kpp od 30.10.2017. godine, izvršili pretres stana koji se nalazi na adresi ... A. V., a kojeg je koristio K. C., kojom prilikom je K. C., nakon što je primijetio policijske službenike, te u namjeri da sakrije opojnu drogu, sa balkona svoga stana odbacio 5 (pet) PVC smotuljka u kojim se nalazila praškasta materija, neto mase 0,436 grama, 0,364 grama, 0,426 grama, 0,252 grama i 0,536 grama, a koji PVC smotuljci su pronađeni na parking prostoru s južne strane predmetne stambene zgrade, koji predmeti su očevitom i izuzeti od strane policijskih djelatnika PU Ljubuški, za koju materiju je vještačenjem utvrđeno da se radi o opojnoj drogi kokain, koji je pod međunarodnom kontrolom, a u Zakonu o sprječavanju i suzbijanju zloupotrebe opojnih droga u BiH,*

kokain je u Tablici II: Tvari i biljke pod strogim nadzorom, pod rednim brojem 52. popisa opojnih droga, nakon čega su policijski službenici PU Ljubuški prilikom pretresa navedenog stana kojeg je koristio K. C., pored balkonskih vrata u spavaćoj sobi pronašli jedan PVC smotuljak žute boje u kojem se nalazi praškasta bijela tvar, neto mase 0,282 grama za koju je naknadnim vještačenjem utvrđeno da se radi o opojnoj drogi kokain, koji je pod međunarodnom kontrolom, a u Zakonu o sprječavanju i suzbijanju zloupotrebe opojnih droga u BiH, kokain je u Tablici II: Tvari i biljke pod strogim nadzorom, pod rednim brojem 52. popisa opojnih droga,

Dakle, da je neovlašteno radi prodaje kupovao, držao i prodavao tvari propisom proglašene opojnom drogom,

D. M. sam

- 2. Nakon što je dana 10.11.2017. godine, u stanu koji je koristio K. C., koji se nalazi na adresi ... Lj., od istog kupio opojnu drogu kokain, znajući da je posjedovanje iste zakonom zabranjeno, protivno odredbama čl. 4. i 19. Zakona o sprječavanju i suzbijanju opojnih droga ("Sl. glasnik BiH" br. 8/06), istu je držao kod sebe, sve do oko 19,15 sati, kada su OSO PU Ljubuški provodeći operativnu akciju kodnog naziva „Putnik“ radeći na sprečavanju zloupotrebe droga, po naredbi za pretres Županijskog suda u Širokom Brijegu broj: 08 0 K 003042 17 Kpp od 30.10.2017. godine, ušli u zgradu u kojoj se nalazi stan kojeg je koristio K. C., s ciljem da izvrše pretres navedenog stana, gdje su ispred ulaznih vrata istog stana zatekli D. M. i izdali mu usmenu naredbu da stane, pa dok su ga policijski službenici lišavali slobode ispao mu je jedan smotuljak plave boje u kojem se nalazila praškasta tvar neto mase 0,559 grama, koju su policijski službenici PU Ljubuški očevitom izuzeli, za koju je vještačenjem utvrđeno da se radi o opojnoj drogi kokain, koji je pod međunarodnom kontrolom, a u Zakonu o sprječavanju i suzbijanju zloupotrebe opojnih droga u BiH, kokain je u Tablici II: Tvari i biljke pod strogim nadzorom, pod rednim brojem 52. popisa opojnih droga,*

Dakle, da je neovlašteno posjedovao opojnu drogu,

Čime su:

K. C. radnjama pod točkom 1. počinio kazneno djelo Neovlaštena proizvodnja i stavljanje u promet opojnih droga iz čl. 238. st.1. KZ FBiH, a u svezi sa čl. 55. KZ FBiH

D. M. radnjama pod točkom 2. počinio kazneno djelo Posjedovanje i omogućavanje uživanja opojnih droga iz čl. 239. st. 3. KZ F BiH.

Pa Sud **optuženog K. C.**, na temelju čl. 238. st.1. KZ FBiH, u svezi s čl. 55. KZ FBiH, te odredbi iz čl. 42. i 43. KZ FBiH,

OSUĐUJE

NA KAZNU ZATVORA U TRAJANJU OD 1 (JEDNE) GODINE I 4 (ČETIRI) MJESECA

Na temelju čl. 57. KZ FBiH u izrečenu kaznu zatvora prvooptuženom C. se ima uračunati vrijeme za koje se nalazio u pritvoru od 10.11.2017. godine do 09.02.2018. godine.

Optuženom D. M. sud na temelju čl. 239. st. 3. KZ F BiH, uz primjenu odredbi iz članova 42, 49., 60. st. 2. i 62. st. 1., 2., i 3. KZ FBiH, izriče

UVJETNU OSUDU

Kojom mu utvrđuje kaznu zatvora u trajanju od **4 (četiri) mjeseca** i istovremeno određuje da se ista neće izvršiti ukoliko optuženik u roku od **1 (jedne) godine** od dana pravomoćnosti presude ne poćini novo kazneno djelo.

Na temelju čl. 78. i 238. od K. C. se oduzimaju predmeti, i to: 5 (pet) PVC smotuljka u kojim se nalazila praškasta materija, neto mase 0,436 grama, 0,364 grama, 0,426 grama, 0,252 grama i 0,536 grama, koji su pronađeni i izuzeti po djelatnicima PU Ljubuški, evidentirani u zapisniku o očevidu PU Ljubuški br. 02-2-6/2-2-8-190/17-1 od 11.11.2017. godine, kao i 1 (jedan) PVC smotuljak žute boje u kojem se nalazila bijela praškasta tvar neto mase 0,282 grama, oduzeto po Potvrdi o privremenom oduzimanju predmeta PU Ljubuški, broj: 02-2-6/1-45-108/17 od 10.11.2017. godine, za koju materiju je vještačenjem utvrđeno da se radi o opojnoj drogi kokain, koji je pod međunarodnom kontrolom, a u Zakonu o sprječavanju i suzbijanju zloupotrebe opojnih droga u BiH, kokain je u Tablici II: Tvari i biljke pod strogim nadzorom, pod rednim brojem 52. popisa opojnih droga .

Na temelju čl. 78 i 239. od D. M. se oduzima PVC smotuljak plave boje u kojem se nalazila praškasta tvar neto mase 0,559 grama, koju su izuzeli policijski službenici PU Ljubuški evidentirano u zapisniku o očevidu PU Ljubuški br. 02-2-6/2-2-8-190/17-1 od 11.11.2017. godine, za koju materiju je vještačenjem utvrđeno da se radi o opojnoj drogi kokain, koji je pod međunarodnom kontrolom, a u Zakonu o sprječavanju i suzbijanju zloupotrebe opojnih droga u BiH, kokain je u Tablici II: Tvari i biljke pod strogim nadzorom, pod rednim brojem 52. popisa opojnih droga.

Na temelju čl. 202. st. 4. u svezi s čl. 204. ZKP F BiH, optuženi se oslobađaju dužnosti da naknade troškove postupka, te isti padaju na teret proračunskih sredstava

O b r a z l o ž e n j e

Županijsko Tužiteljstvo Županije Zapadnohercegovačke je optužnicom broj T08 0 KT 0006813 19 od 6.11.2020. godine optužilo je K. C. da je počinio kazneno djelo Neovlaštena proizvodnja i stavljanje u promet opojnih droga iz čl. 238. st.1. KZ FBiH, u svezi sa čl. 55. KZ FBiH, a D. M. da je počinio kazneno djelo Posjedovanje i omogućavanje uživanja opojnih droga iz čl. 239. st. 3. KZ F BiH. Na ročištu za izjašnjenje o krivnji održanom dana 08.12.2020. godine K. C. i D. M. su se izjasnili da nisu krivi i spis je dostavljen drugom sucu radi zakazivanja glavne rasprave.

Glavna rasprava je otvorena 01.09.2022. godine, stranke su iznijele uvodna izlaganja, te je nastavljeno sa provođenjem dokaznog postupka izvođenjem dokaza tužiteljstva, i to: saslušanjem svjedoka Z. O., P.S., I. M., D. V., D. M. Na glavnoj raspravi održanoj dana 22.12.2022. godine, budući da je došlo do proteka roka od 30 dana stranke su sukladno čl. 266. ZKP FBiH dale suglasnost da se svjedoci ne saslušavaju ponovo i nastavljeno je sa izvođenjem dokaza tužiteljstva saslušanjem, i to: vještaka za kriminalistiku – podoblast kemija H. H., svjedoka T. P., na temelju čl. 288. st. 2. pročitani Zapisnik o saslušanju svjedoka tužiteljstva A. P., PU Ljubuški br. 02-2-6/2-11-267/17 od 25.8.2017. godine, dok je sud odbio saslušanje svjedoka tužiteljstva P. J., jer je svjedok trebao svjedočiti na period prije nego je vođena istraga u ovom predmetu (izjavu u istrazi davao 2015. godine u drugom kaznenom postupku), slijedom čega je po mišljenju suda iskaz tog svjedoka nerelevantan za predmetni kazneni postupak, te je provedena materijalna dokumentacija tužiteljstva. Na glavnoj raspravi održanoj dana 21.02.2023. godine, budući da je došlo do proteka roka od 30 dana stranke su čl. 266. ZKP FBiH dale suglasnost da se svjedoci i vještaci ne saslušavaju ponovo, materijalna dokumentacija je iznova provedena i nastavljeno je sa izvođenjem dokaza obrane koji se odnose na oba optužena, i to; saslušanjem svjedoka D.S., J. Š., V. B., D. D. i M. K., te ulaganjem materijalne dokumentacije obrana, a zatim je saslušan drugooptuženi u svojstvu svjedoka svoje obrane. Na glavnoj raspravi održanoj dana 24.03.2023. godine, budući da je došlo do proteka roka od 30 dana stranke su čl. 266. ZKP FBiH dale suglasnost da se svjedoci i vještaci ne saslušavaju ponovo, materijalna dokumentacija je iznova provedena i nastavljeno je sa izvođenjem materijalnih dokaza prvooptuženog u odnosu na kazneno pravnu sankciju, nakon čega je sud uložio svoj dokaz.

U tijeku glavne rasprave kao materijalni dokazi optužbe uloženi su, i to: Zapisnik o očevidu PU Ljubuški br. 02-2-6/2-2-8-190/17-1 od 11.11.2017. godine; Potvrda o privremenom oduzimanju predmeta,

PU Ljubuški, broj: 02-2-6/1-45-108/17 od 10.11.2017. godine; Zapisnik o privremenom oduzimanju predmeta PU Ljubuški broj 02-2-6/1-45-108/17-1 od 10.11.2017. godine; Zapisnik o pretrazi PU Ljubuški broj 02-2-6/2-1-19/17 od 10.11.2017. godine; Izvod iz kaznene evidencije za K. C. izdan u PU Ljubuški broj 02-2-6/2-5-2-17/20 JK od 10.2.2020. godine; Izvod iz kaznene evidencije za D.M. izdan u PU Ljubuški broj 02-2-6/2-5-2-18/20 JK od 10.2.2020. godine; Fotodokumentacija sačinjena po djelatnicima PU Ljubuški br. 02-2-6/2-2-8-190/17 od 11.11.2017. godine; Fotodokumentacija PU Ljubuški broj 02-2-6/2-2-8-191/17 od 11.11.2017. godine; Fotodokumentacija PU Ljubuški broj 02-2-6/2-2-8-192/17 od 11.11.2017. godine; Zapisnik o lišavanju slobode osobe K. C. PU Ljubuški broj 02-2-6/1-44-69/17-1 od 10.11.2017. godine; Zapisnik o lišavanju slobode osobe D. M. PU Ljubuški broj 02-2-6/1-44-69/17-1 od 10.11.2017. godine; Zapisnik o predaji osobe lišene slobode nadležnom tužitelju, PU Ljubuški broj 02-2-6/1-44-07/17-6 od 11.10.2017. godine (K. C.); Zapisnik o predaji osobe lišene slobode nadležnom tužitelju, PU Ljubuški broj 02-2-671-44-06/17-6 od 11.10.2017. godine (D. M.), Zapisnik o vještačenju - Nalaz i mišljenje sačinjen po dipl. ing. kemije H.H., MUP HNŽ, Uprava policije, Sektor krim. policije, Centar za krim. tehnička vještačenja broj 02-02/3-5-04-21-80/17 od 29.1.2018. godine; Zapisnik o saslušanju svjedoka T.P., sačinjen po djelatnicima PU Ljubuški broj 02-2-6/2-11-343/17 od 11.11.2017. godine; Zapisnik o saslušanju svjedoka A. P., PU Ljubuški br. 02-2-6/2-11-267/17 od 25.8.2017. godine; Zapisnik o saslušanju svjedoka D. M., PU Ljubuški broj 02-2-6/2-11-35/18 od 24.1.2018. godine; Zapisnik o saslušanju svjedoka Z. O., PU Ljubuški broj 02-2-6/2-11-41/18 od 31.1.2018. godine; Zapisnik o slušanju svjedoka D. V., PU Ljubuški broj 02-2-6/2-11-36/18 od 24.1.2018. godine; Punomoć kojom K. C. ovlašćuje ZOU Davor Kovač i Lujo Herceg za zastupanje; Punomoć kojom D. M. ovlašćuje ZOU Davor Kovač i Lujo Herceg za zastupanje; Naredba za pretres, Županijski sud Široki Brijeg, broj 08 0 K 003042 17 Kpp 10 od 30.10.2017. godine; Naredba o čuvanju privremeno oduzetih predmeta, Županijski sud Široki Brijeg broj: 08 0 K 003042 17 Kpp 13 od 15.11.2017. godine; Nalog o provođenju vještačenja praškaste materije koja se nalazi u PVC smotuljcima, koja svojim izgledom asocira na opojnu drogu, Županijsko tužiteljstvo ŽZH Široki Brijeg, broj T08 0 KTO 0005525 17 od 23. studenog 2017. godine; Izvadak iz MKU Grad Ljubuški za A. P. broj: 06-1-13-3-1323/22 od 28.10.2022. godine.

Obrana je prigovarala zakonitosti dokaza tužiteljstva ističući da su dokazi prikupljeni povredama odredaba čl. 11. st. 2. i 3. ZKP-a, čl. 248. st. 1. toč. d) ZKP-a F BiH. Naime, nezakoniti su dokazi pribavljeni na temelju nezakoniti naredbi Županijskog suda Široki Brijeg br. 080 K 003042 17 Kpp od 27.6.2017. godine 19.7., 25.8., 21.9. i 20.10.2017. godine (kojim su određene i produžavane posebne istražne radnje) a kojim naredbama je i faktički započela istraga protiv optuženog K. C. Optuženicom se K. C. na teret stavlja kazneno djelo sa zapriječenom kaznom od 1-10 godina, a D. M. kazneno djelo sa kaznom zatvora do jedne godine, dok odredba čl. 131 ZKP-a F BiH predviđa da se istražne radnje iz čl. 130 st. 2. ZKP FBiH mogu odrediti za kaznena djela za koje se može izreći kazna zatvora od tri godine ili teža kazna, slijedom čega obrana smatra da nisu ispunjeni uvjeti iz čl. 131 ZKP BIH. Stoga, kako su na temelju posebne istražne radnje (kontrole i tehničkog snimanja telekomunikacija) provedene prema oba optužena prikupljeni ostali dokazi, uključujući i saslušane svjedoke, koji bi inače bili zakoniti, ali s obzirom da su ostali dokazi navedeni u optužnici rezultat nezakonitog dokaza i ti novi dokaz su nezakoniti (plod otrovne voćke). Da su ostali dokazi protiv optuženih rezultat ploda otrovne voćke, govore, službene bilješke i iskazi J. Š. i T. P., te branitelj ističe da je iz rješenja Županijskog suda u Širokom Brijegu br. 08 0 K 003042 18 Kv 4 od 8.2.2018. godine, vidljivo da su dokazi navedeni u optužnici rezultat povrede odredbi čl. 130. i 131., a u svezi s odredbom čl. 11. ZKP-a F BiH. Nadalje, branitelj osporava zakonitost Zapisnika o očevidu od 11.11.2017. godine br. 02-2-6/2-2-8-190/17-1, te je se protivio njegovom čitanju, smatrajući da je sastavljen suprotno čl. 236 ZKP-a F BiH, jer nemamo dokaz da su djelatnici PU obavijestili tužitelja o provođenju ovog očevida, niti da imaju suglasnost tužitelja o provođenju ove istražne radnje. U prilog tomu ukazivao je da su djelatnici PU uredno napravili Potvrdu o privremenom oduzimanju predmeta broj 0202-6/1-45-108/17 od 10.11.2017. godine, gdje su konstatirali da se oduzima jedan PVC smotuljak žute boje u kojem se nalazi praškasta bijela tvar koja svojim izgledom asocira na opojnu drogu tipa kokain odbačenu kao trag br. 10, a radi se o smotuljku žute boje koji je nađen unutar stana kojeg koristi K. C., međutim, djelatnici PU su morali napraviti potvrdu o privremenom oduzimanju predmeta i za smotuljke pronađene ispred zgrade koji su evidentirani u Zapisniku o očevidu, te potvrdu i zapisnik uručiti K. C. od kog su ti predmeti oduzeti.

U tijeku glavne rasprave kao materijalni dokazi oba optužena uloženi su, i to: Presuda Općinskog suda u Ljubuškom broj 63 0 K 035259 18 K od 21.9.2021. godine; Naredba Županijski sud Široki Brijeg broj 080 K 003042 17 Kpp od 27.6.2017. godine o određivanju posebne istražne radnje protiv K. C.; Naredba o prođužecima PIR-a Županijski sud Široki Brijeg broj 080 K 003042 17 Kpp 19.7.2017. godine; Naredba o prođužecima PIR-a Županijski sud Široki Brijeg broj 080 K 003042 17 Kpp 2 od 25.8.2017. godine; Naredba o prođužecima PIR-a Županijski sud Široki Brijeg broj 080 K 003042 17 Kpp 6 od 21.9.2017. godine; Naredba o prođužecima PIR-a Županijski sud Široki Brijeg broj 080 K 003042 17 Kpp 9 od 20.10.2017. godine; Naredba Županijski sud Široki Brijeg broj 08 0 K 003042 17 Kpp 5 od 20.9.2017. godine o određivanju posebne istražne radnje; Naredba o prođužetku PIR-a Županijski sud Široki Brijeg broj 08 0 K 003042 17 Kpp 8 od 19.10.2017. godine; Zapisnik o saslušanju svjedoka, policijskog sluđuženika J. Š., PU Ljubuški broj: 02-2-6/2-11-345/17 od 11.11.2017. godine; Sluđužbena bilješka Uprave policije MUP-a ŽZH broj: 02-2-3/4-SI/17-17 od 10.8.2017. godine u potpisu J. Š.; Sluđužbena bilješka Sektora kriminalističke policije MUP-a ŽZH broj: 02-2-3/4-SI/17-17 od 22.8.2017. godine u potpisu J. Š.; Sluđužbena bilješka Sektora kriminalističke policije MUP-a ŽZH broj: 02-2-3/4-SI/17-17 od 4.9.2017. godine u potpisu J. Š.; Sluđužbena bilješke Sektora kriminalističke policije MUP-a ŽZH broj: 02-2-3/4-SI/17- od 11.9.2017. godine u potpisu J. Š.; Sluđužbena bilješka Sektora kriminalističke policije MUP-a ŽZH broj: 02-2-3/4-SI/17-46 od 18.9.2017. godine u potpisu M. B.; Sluđužbena bilješka Sektora kriminalističke policije MUP-a ŽZH broj: 02-2-3/4-SI/17- od 8.11.2017. godine u potpisu J.Š.; Sluđužbena bilješka Sektora kriminalističke policije MUP-a ŽZH broj: 02-2-3/4-SI/17 od 11.11.2017. godine u potpisu J.Š.

Kao dokazi u pogledu kazneno pravne sankcije prvooptuženi je uložio materijalnu dokumentaciju, i to: Otpusnica K. C. - Psihijatrijska bolnica sv. Ivan Zagreb od 22.11.2018. godine; Otpusno pismo - Psihijatrijska bolnica sv. Ivan Zagreb od 22.11.2018. godine; Nalaz SKB Mostar - Klinika za psihijatriju od 11.6.2021. godine; Otpusno pismo SKB Mostar - Klinika za infektivne bolesti od 15.6.2021. godine; Rješenje Centra za socijalni rad Ljubuški broj 562-40/15 od 17.7.2015. godine kojim se prvooptuženiku priznaje pravo na osobnu invalidninu II. grupe s 90% oštećenja organizma u mjesečnom iznosu od 82,32 KM; Izvadak iz MKR za K. C.1, M. C.1, M. C.2 i K. C.2.

Tuđužiteljstvo nije imalo prigovora na dokaze obrane.

U tijeku glavne rasprave kao dokaz suda uložen je podnesak KPZ Mostar br. 02-2-09-511/23 od 14.03.2023. godine.

U završnom govoru tuđužitelj ističe da se ne radi o nezakonitim dokazima, jer su svi dokazi prikupljeni na temelju zakonitih naredbi tuđužiteljstva, a okolnost da su rađene posebne istražne radnje i u odnosu na prvooptuženog K. C., tako i u odnosu na drugooptuženog D.M., odnosno okolnost da rezultat tih radnji nije doveo do dokaza koji bi potvrdili osnovanu sumnju da se D. M. zajedno s K. C., bavio kupovinom, držanjem radi prodaje opojne droge kokain, ne znači automatski da su posebne istražne radnje koje su vršene u odnosu na njega nezakonite, jer su u istrazi postojali dokazi koji potvrđuju osnove sumnje da je isti činio kazneno djelo Neovlaštena proizvodnja i stavljanje u promet opojnih droga iz čl. 238. st. 1. KZ F BiH, za koje kazneno djelo se temeljem čl. 131. ZKP-u F BiH moglo odrediti provođenje posebnih istražnih radnji. Kako je dokazano da je optuženik K. C. počinio produljeno kazneno djelo Neovlaštena proizvodnja i stavljanje u promet opojnih droga iz čl. 238. st. 1. KZ F BiH u vezi s čl. 55. KZ F BiH, upravo na način kako je to opisano u točki 1. podnese optuđužnice, predlađužem da ga sud oglasi krivim za počinjenje navedenog kaznenog djela i istome izrekne adekvatnu kazneno pravnu sankciju u granicama zakona, uzimajuću u obzir da je isti ranije osuđuživan za druga kaznena djela, kao i da je osuđuživan za isto kazneno djelo, da je činjenje ovakvih kaznenih djela na području koje pokriva ovo tuđužiteljstvo u porastu, a također da mu se kao olakotne okolnosti uzmu u obzir utvrđena invalidnost od 90%, da se uzme u obzir njegovo zdravstveno stanje, da se uzme u obzir da je isti obiteljski čovjek tj. da je oženjen i da je otac četvero maloljetne djece, kao i činjenicu da je ovaj optuđuženik tijekom istrage i pred sudom korektno ponašao, znači da se uzmu i ove olakotne okolnosti u obzir, kao i otegotne, te da se na

temelju toga izrekne adekvatna kazneno pravna sankcija, kojom kaznenom sankcijom će se postići, kako specijalna, tako i generalna prevencija, dok u odnosu na optuženog D. M. cijeni raniju osuđivanost i korektno držanje tijekom istrage kao i korektno držanje tijekom istrage kao i postupka pred sudom.

Završni govor obrane branitelj ukazuje na prethodno navedene prigovore kojima se osporava zakonitost dokaza, ističe da je postupak od početka vođen zbog kaznenog djela za koje je zapriječena kazna zatvora u trajanju od 1-10, dok se istražne radnje mogu odrediti za kaznena djela za koja se može izreći kazna zatvora od tri godine ili teža kazna. M. i S. također potvrđuju da je izvor saznanja o kaznenim djelima upravo PIR. Branitelj ističe da su svjedoci u iskazima na gl. raspravi otklonili istinitost iskaza danih pred djelatnicima policije, navodeći da su bili ucjenjivani od strane policajca O., i zbog toga što su dugogodišnji ovisnici (M.), odnosno „za ne povjerovati da ne zna čitati (V.)“. Nema dokaza da je pronađena droga pripada upravo prvooptuženom, a ne nekom drugom npr. J. M. ili supruzi gosp. C. Nije urađena DNA analiza tragova na pronađenim paketićima, niti je napravljeno daktiloskopsko vještačenje, a ako čak i prihvatimo da je prvooptuženi bacio paketiće droge na ulicu, to ne znači niti je dokazano, da se radilo o njegovoj drogi, pa sud treba odgovoriti na pitanje radi je li ispravna kvalifikacija kaznenog djela. Za M. nitko osim S. ne tvrdi da je posjedovao drogu, a znajući da je svjedok B. jasno kazao da je u predmetnom hodniku bio mrak, upitno je kako je S. mogao primijetiti da je D.M. ispao paketić. Nije urađena DNA analiza tragova na pronađenim paketićima, niti je napravljeno daktiloskopsko vještačenje, te je utvrđeno da je se M. sukobio sa policajcima neposredno uz mjesto gdje je zatečen D.M., od početka nije promijenio svoj iskaz i nije bježao kako mu se to stavlja na teret.

Sud cijeni da su sve naredbe kojim su određivane i produžavane posebne istražne radnje donesene pravilnom primjenom odredbi čl. 130-132. ZKP FBiH, i kao takve nisu sporne za sud, pa samim time svi dokazi koji su prikupljeni na temelju tih naredbi i dokazi koji su u svezi ili su proizašli iz tih naredbi zakoniti i nisu pribavljeni uz povredu čl. 11. ZKP FBiH. Uvidom u osporene naredbe o određivanju i produžavanju posebnih istražnih radnji 08 0 K 003042 17 Kpp od 27.6., 19.7., 25.8., 21.9., 19.10., 20.10., 19.10.2017, sud utvrđuje da su iste donesene po prijedlogu Županijskog tužiteljstva, da su posebne istražne radnje određivane prema više osumnjičnih među kojima su i optuženi K. C. i D. M., da je prije donošenja svake naredbe utvrđeno postojanje osnova sumnje da su i K. C. i D. M. počinili kazneno djelo Neovlaštena proizvodnja i stavljanje u promet opojnih droga iz čl. 238. st. 2. u svezi sa st. 1. KZ FBiH (za koje je zapriječena kazna od najmanje tri godine), tako da je za sud nesporno da su u trenutku određivanja posebnih istražnih radnji bili ispunjeni uvjeti iz čl. 131. ZKP FBiH, kojom je propisano da se istražne radnje mogu odrediti za kaznena djela za koja se može izreći kazna zatvora od tri godine ili teža kazna. Smatrajući da zakon s razlogom u istrazi traži utvrđivanje postojanja osnova sumnje (sukladno čl. 130. ZKP FBiH), a što je sud i utvrdio prije izdavanja svake naredbe u istrazi predmetnog postupka, sud zaključuje da su bili ispunjeni uvjeti za izdavanje naredbi, te na zakonitost istih ne utječe što je prema optuženima prilikom podizanja optužnice utvrđeno postojanje osnovane sumnje da su počinili druga kaznena djela. Pored toga, sud ukazuje da bi uvjeti iz odredbe čl. 131. ZKP FBiH bili ispunjeni i da je prije izdavanja naredbi eventualano utvrđeno postojanje osnova sumnje da su osumnjičeni počinili kazneno djelo iz čl. 238. st. 1. KZ FBiH, jer je i za to kazneno djelo predviđena kazna veća od tri godine, pa i takve naredbe ne bi bile sporne za ovaj sud. S obzirom na to, neutemeljeni su prigovori obrane kojima se ukazivalo da su naredbe o određivanju i produžavanju trajanja posebnih istražnih radnji prema optuženim donesene nezakonito.

Nadalje, neutemeljen je prigovor obrane da je u konkretnom slučaju nemamo dokaza da su djelatnici PU obavijestili tužitelja o provođenju očevida, niti imaju suglasnost tužitelja o provođenju ove radnje koju su morali pribaviti suglasno čl. 236. ZKP. Naime, uvidom u naredbu Županijskog suda u Širokom Brijegu br. 08 0 K 003042 17 Kpp 10 od 30.10.2017. godine ovaj sud po službenoj dužnosti utvrđuje da je ista sastavljena u skladu sa zakonom i da je donesena od strane mjerodavnog suda (zakonitost same naredbe nije dovođena u pitanje ni od strane obrane). Smatrajući da je naredba zakonita, te da su od postupajućeg suca utvrđene sve zakonske pretpostavke za njeno izdavanje uključujući uvjete iz čl. 67. st. 2. ZKP FBiH, kojom je propisano da sud naredbu za pretresanje može izdati na zahtjev ovlaštenih službenih osoba koje su dobile odobrenje od tužitelja, dakle, da je tužitelj

morao biti upoznat i odobriti postupanje prije sačinjavanja pismene naredbe, za sud je nesporno da je tužitelj bio upoznat i odobrio radnju pretresanja. Kako su paketići odbačeni od strane prvooptuženog K. C. u tijeku pretresa po naredbi suda, odnosno u tijeku službene radnje za koju je tužitelj dao odobrenje, te se uslijed odbacivanja stvorila potreba za poduzimanjem radnje očevida da bi se evidentirali tragovi koji bi inače bili evidentirani tijekom pretresa, pa nije bilo potrebe za pribavljanje dodatnih suglasnosti za obavljanje radnji već odobrenih radnji (popis opojnih sredstava bi se obavio unutar stana). Stoga, ovakvo postupanje policijskih službenika u konkretnoj situaciji nije nezakonito i ne predstavlja povredu čl. 236. ZKP FBiH, jer već postoji odobrenje tužitelja. Također, iz razloga odbacivanja predmeta kojim prvooptuženi C. želi prikriti, odnosno, ne želi prihvatiti da su predmeti njegovi, nije ni bilo osnova za izdavanje potvrde o oduzimanju predmeta (pet smotuljaka evidentiranih u Zapisniku o očevidu i fotografijama od F1-F8 Fotodokumentacije ¹, kako to smatra obrana, nego je ispravan i jedini mogući način evidentiranja Zapisnikom o očevidu, u koji je sud izvršio uvid po službenoj dužnosti i utvrdio da je isti sastavljen u skladu sa zakonom od strane ovlaštenih osoba. Zakon ne predviđa obvezu ovlaštenih službenih osoba da osumnjičenom uruče Zapisnik o očevidu, niti postoji pravo žalbe na tu službenu radnju.

Svjedok I. M. odgovarajući na izravna pitanja tužitelja izjavi da je zaposlen kao policijski službenik u odsjeku kriminalističke policije, 10.11.2017. godine zna da su se provodile posebne istražne radnje protiv K. C., radio je na terenu sa T. P. i P. S., a J. Š. je u sjedištu MUP-a radio na presretanju poziva i u popodnevnim ili večernjim satima im je javio da će osoba D. M. za par minuta doći do K. C. u stan. Približili su se stanu koji se nalazi u ulici ... T. P. je javio da je ispred zgrade došao Golf bijele boje i da se u njemu nalazi osoba D. M., krenuli su prema stanu, svjedok je išao prvi iza njega kolega P. pa S.. U trenutku kad dolaze na vrata stana koje je koristio K. C., vrata se otvaraju, iz stana izlazi D. M. i dok se M. nalazi na pragu ulaznih vrata, svjedok prolazi pored D., jer su iza njega ostale kolege koje su ga stavile pod nadzor, rekli su jasno i glasno „stoj, policija“ po ulasku u stan u prostoriji koja se nalazi desno kad se uđe u stan, optuženi C. je trčećim korakom išao prema balkonu stana, a svjedok i kolega P. su došli do njega i uhvatili ga za ruku, u kom trenutku je on preko ograde izbacio nekoliko malih smotuljaka, jedan je pao na pod balkona i bio je žute boje, a ostali su završili ispred zgrade ispod balkona, nakon čega su uveli u stan K. C..

Odgovarajući na unakrsna pitanja branitelja svjedok odgovori da je hodnik ispred stana dosta širok, stepenište ide kružno. Sjeća se da je u stanu bila još jedna muška mlađa osoba, dok se ženske osobe i djece ne može sjetiti. Ne sjeća se šta se dogodilo sa ostalim osobama, kolege su ostale iza njega, a on je išao za optuženim C.. Potvrdio je mlađa osoba ostala u hodniku, ostale kolege su ostale sa njom i baš on je vidio da optuženi K. baca paketiće.

Odgovarajući na pitanje drugooptuženog svjedok izjavi da je iz viđenja poznavao treću osobu, sjeća se da je bio crne kose. Drugooptuženi je prokomentirao da je istina da je svjedok M. ušao prvi.

Svjedok P. S. odgovarajući na izravna pitanja tužitelja izjavi da je zaposlen kao krim istražitelj u PU Ljubuški, u pogledu događaja 10.11.2017. godine, sjeća se da u popodnevnim satima kad se vršila realizacija posebnih istražnih radnji K. C. i ostalih, i taj dan je bila realizacija naredbe za pretres i ulazak u prostorije koje koristi K. C. u stanu ispod Doma Zdravlja. Bila su dva tima, u jednom je bio svjedok sa kolegom M. i V. B., ne može se sjetiti tko je još bio. U drugom timu je bio D. D., M.P. Dobili su dojavu da se u stanu vrši primopredaja opojnih sredstava, trebali su ući ustan i osobe koje zateknu staviti pod nadzor. Dolaskom pred stan otvaraju se vrata od strana i u tom trenutku iz stana izlazi g. M., kojem govore da je policija i da stane. Svjedok je poznavao optuženog M. od ranije i prepoznao ga je u sudnici, i optuženog M. svjedok i V. B. lišavaju slobode, dok ostale kolege ulaze u stan. M. su lišili slobode zbog sumnje da se kod njega nalaze opojna sredstva, što je potvrđeno kasnije jer mu je ispao jedan smotuljak prilikom lišenja slobode, tu na pod. Svjedok izjavi da je vidio kad mu je to ispalo. Kasnije mu je od rukovoditelja akcije naloženo da izvrše očevid dole ispred stana gdje je nađeno više smotuljaka, što je svjedok vidio, ali je po kazivanju saznao da ih je odbacio optuženi C.. Svjedok to nije vidio kao ni ostalo što se događalo u stanu. Nakon što su rekli „Stoj policija“ D.M. nije stajao ali nije ni bježao, nije znao kako

¹ Fotodokumentacija sačinjena po djelatnicima PU Ljubuški br. 02-2-6/2-2-8-190/17 od 11.11.2017. godine

da opiše njegovo stanje, nije baš poslušao a nije se ni oglasio, a oni su reagirali na taj način jer je postojala bojazan da će odbaciti što posjeduje kod sebe. Vidio je K. C. to večer u stanu.

Odgovarajući na unakrsna pitanja branitelja svjedok odgovori da je dobio informaciju da budu u pričuvi, da će dobiti informaciju kad trebaju ući i izvršiti pretres prostorija i osoba. Poznat mu je J. Š., pored M. i C., u stanu je još bio brat K. supruge i supruga i djeca.

Odgovarajući na pitanja drugooptuženog da kaže kako je mogao izbaciti iz ruku kad su mu stavili lisice, svjedok odgovori da nije izbacio nego mu je ispalo dok su ga lišavali slobode.

Svjedok T.P. odgovarajući na izravna pitanja tužitelja izjavi da je dana 10.11.2017. godine bio zaposlen u PU Ljubuški na poslovima kriminalističkog istražitelja, svjedok izjavi da je više puta dolazio u stan u ulici ... , ali se ne sjeća je li dolazio 10.11.2017. godine. Vjerojatno je tom prilikom vidio optuženog K. C., a D. M. nije, ne zna je li išta pronađeno. S obzirom na navedene odgovore, tužitelj je svjedoku predočio zapisnik iz istrage ², na kome je svjedok prepoznao svoje potpise te je pročitao izjavu „Postupajući po gore zavedenoj akciji dana 10.11.2017. godine u popodnevnim satima formirana su tri tima policijskih službenika koji su operativno radili na terenu, te policijskog službenika u MUP ŽZH u sjedištu koji je radio na presretanju poziva. Dok smo se nalazili na terenu u blizini obiteljskog stana koji se nalazi u ulici ... , a koji koristi K.C., putem UKV veze od policijskog službenik koji je radio na presretanju poziva, J. Š., dobili smo informaciju da će osoba D. M. za par minuta doći u stan K. C. kupiti opojnu drogu. Po dobivenoj informaciji za par minuta uočavam vozilo WV Golf, tip 3, bijele boje s kojim upravlja navedeni Dražen Matić koji se parkira pred zgradu u kojoj se nalazi K. C., te koji napušta vozilo i ulazi u zgradu. Kada sam uočio da je isti ušao u zgradu putem UKV veze javljam ostalim timovima da se kreće prema stanu. Tada ulazimo u zgradu na način da se ispred mene kreće policijski službenik I. M.i P.S., gdje se iza nas ostali policijski službenici, te tom prilikom na ulaznim vratima stana Križana Crnjca zatičemo D. M. kako izlazi iz stana, te kojemu glasno govorimo: stoj, policija je, nakon čega ja i kolega I. M. prolazimo pokraj D. M, jer su ga ostale kolege blokirale u bjekstvu, te ulazimo u stan i uočavamo K. C. koji bježi na balkon sobe, te u jednom trenutku iz ruke odbacuje PVC vrećicu iz koje se rasiplju više komada PVC smotuljaka, od kojih par njih padaju na tlo ispred zgrade, a jedan PVC smotuljak žute boje ispada na pod balkona. Nakon čega skupa s kolegom I. M. uvodimo K. u unutrašnjost stana gdje mu kolega I. B. stavlja sredstva vezivanja na ruke. Da li imate što izjaviti, a smatrate da je neophodno istaći? Ne, nemam. U smislu čl. 168 st. 1 ZKP-a F BiH imate pravo da pročitate zapisnik ili da zahtijevate da Vam se isti pročita, te imate pravo da stavite prigovor u pogledu sadržaja zapisnika.“ I tu je potpis. Dalje: „Hoćete li pročitati zapisnik ili da Vam se zapisnik pročita? Pročitat ću zapisnik. Da li imate prigovora na zapisnik? Ne, nemam. Hoćete li potpisati zapisnik? Da potpisat ću zapisnik.“, svjedok je rekao da je to vjerojatno točno, ali se ne sjeća detalja.

Odgovarajući na unakrsna pitanja branitelja svjedok izjavi da je u stan dolazio više puta kako bi K. šuru J. M. lišio slobode.

Svjedok D. M. odgovarajući na izravna pitanja tužitelja izjavi da poznaje K.C. kojeg je prepoznao i u sudnici, radio je kod njega, postavljao kamen. U dobrim su odnosima. Svjedok izjavi da je od 2010. godine na metadonu. Svjedok zna da je prvooptuženi K. C. uzimao drogu, i svjedok ga je par puta molio da mu da, a optuženi ga je odbijao dok je radio kod njega. Možda ga je dva-tri puta počastio, jer ga je svjedok natjerao da ga počasti. Radilo se o drogi kokain. Nije putem telefona ugovarao kupovinu droge, nego su se čuli radi druženja jer se poznaju od ranije. Na pitanje u kojem vremenskom razdoblju je uzimao drogu od C., mjesec dana, više-manje, svjedok izjavi da je radio kod optuženog Crnjca par mjeseci, pilao drva, pikirao smilje, i sl. S obzirom da su postojale razlike u odnosu na kazivanje u istrazi tužitelj je svjedoku predočio zapisnik³ na kome je svjedok prepoznao potpise, te mu je predočio izjavu. „Mogu reći da sam ja evidentiran kao ovisnih o heroinu i drugim opojnim drogama, a također mogu reći da sam u dužem vremenskom periodu nabavljao opojna sredstva od osobe K. C. iz Lj., a svjedok obrazlažući postojanje razlika na gl. raspravi izjavi da se ne slaže da se radilo o „dužem periodu“, pa dalje mu predočen dio izjave „Opojna sredstva sam od naprijed navedenog, znači od K., preuzimao u

² Zapisniku o saslušanju svjedoka Tomislava Primorca, sačinjen po djelatnicima PU Ljubuški, broj 02-2-6/2-11-343/17 od 11.11.2017. godine

³ zapisniku o saslušanju svjedoka PU Ljubuški broj 02-2-6/2-11-35/18 od 24.1.2018. g

njegovoj obiteljskoj kući u mjestu S. općina Lj., te u stanu u Lj., punčev stan.“, ., a svjedok obrazlažući postojanje razlika na gl. raspravi izjavi da je jednom konzumirao drogu u Lj., dalje mu je predložen dio iz iskaza u kom je izjavio „Drogu kokain sam od istog naručivao na način da bi sa svog tel. broja ... na njegov broj tel. ... uputio poziv, te bih s istim pričao na način: hoćemo li na kavu, gemišt ili pivo, kodno ime za preuzimanje droge, na što bi mi on odgovorio ili pozivom na mobitel ili SMS porukom gdje ćemo se naći. Najčešće bih ja došao kod njega u S. u obiteljsku kuću ili bi se sastajali na BC G. u Lj.“, ., a svjedok obrazlažući postojanje razlika na gl. raspravi izjavi da je taj dio polovično točan, dalje mu je predložen dio iskaza „Kasnije kad se isti preselio u stan ja bih ga nazvao, neko kodno ime, a on bi mi rekao da dođem u stan, gdje bih ja u stanu preuzeo opojnu drogu u zamjenu za novac. Obično bih ja naručivao opojne droge u vrijednosti 20,00 KM, 30,00 KM, a kad bih imao novca i za 50,00 KM kokaina.“, ., a svjedok obrazlažući postojanje razlika na gl. raspravi izjavi da to nije bilo točno, da je bilo oko 20 KM i da ne zna za kodno ime.

Odgovarajući na unakrsna pitanja branitelja svjedok izjavi da nije vidio da je prvooptuženi dilao drogu, da je njega odbijao kad bi tražio da mu proda.

Svjedok D. V. nakon što je položio prisegu ponavljajući istu za sućem jer je izjavio da ne zna dobro čitati, prilikom izravnog ispitivanja izjavi da poznaje Križana i prepoznao ga je u sudnici. Na pitanje tužitelja je li 2017. godine od K. C. kupovao drogu, svjedok je odgovorio da se ne sjeća, radi čega je predložen zapisnik iz istrage⁴ na kome je svjedok prepoznao svoje potpise „Mogu reći da sam tijekom 2017. godine od osobe K. C. iz Lj. kupovao sam ponekad opojna sredstva kokain koga sam preuzimao kod njega u stanu u Ljubuškom za iznos od 60-70 €. Prethodno bih istog nazvao sa svog broja ... na njegov broj telefona ... i dogovorio gdje ću doći po robu. Većinom bih ja preuzimao opojnu drogu u njegovom stanu. Opojna sredstva sam uvijek preuzimao od njega osobno za vlastitu upotrebu. Koristili smo kodno ime za opojnu drogu „stoj, mašina“, svjedok je obrazlažući razlike u iskazima izjavio da to nije bilo tako, da je njemu K. poslao jednu poruku i da on to nije tako izjavio. Dalje mu je predložen dio u kome je izjavio: „Par puta sam uzimao, ne mogu točno reći koliko puta.“, svjedok na pitanje Suda da objasni postojanje ovakvih razlika izjavi da ne zna, da je prošlo više godina.

Odgovarajući na unakrsna pitanja svjedok izjavi da mu je krim policija pokazala poruku koju je K. slao svjedoku na mobitel. Na pitanje branitelja da objasni zašto u zapisniku piše da je pročitao svoj iskaz kad je rekao da ne zna čitati, svjedok izjavi „ne znam baš perfekt čitati, znam nešto malo pročitati“.

Svjedok Z. O. odgovarajući na izravna pitanja tužitelja izjavi poznaje osobu K. C. i prepoznao ga u sudnici, izjavi da nikad od optuženog nije kupovao drogu te mu je predložen zapisnik iz istrage⁵ na kome je svjedok prepoznao potpise te mu je predložen dio izjave „Mogu reći da sam tijekom 2017. godine u više navrata od osobe K. C. kupovao opojna sredstva kokain koji bi plaćao po gramu oko 100,00 KM. Kupovinu bih izvršio na način da bih istog pozvao sa svog broja mobitela: ... na njegov broj telefona: ... ,kada bih ostvario poziv predstavio bih se po nadimku i pitao K. da li je za kavu ili pivo. Kako kada bih koristio naprijed navedene šifre gdje bi mi on rekao kad mogu doći i gdje, jer sam u ljetnom periodu preuzimao drogu u mjestu S. u obiteljskoj kući naprijed navedenog, a kasnije u stanu u Lj. ili ispred stana, ponekad u parku koji je u blizini njegovog stana.“, a na pitanje možete li se izjasniti koliko dugo kupujete opojna sredstva od osobe K. C., Vi ste rekli: „Nisam potpuno siguran u točan vremenski period, ali mislim da od istog kupujem opojna sredstva oko godinu i pol dana.“ svjedok je potvrdio da je u istrazi tako izjavio.

Odgovarajući na unakrsna pitanja svjedok izjavi da se prvi put susretao s tim, kad je pozvan u policiju Ljubuški, nikad prije se nije susretao i kući ima roditelje bolesne, policajac mu je rekao da će ako ne potpiše doći kući poziv i sudska policija po njega i to je htio izbjeći pa je potpisao.

Sud primjećuje da su svjedoci D. M., D. V. i Z. O. prepoznali potpise na zapisnicima te da isti nisu dovodili u pitanje činjenicu da su davali iskaze u tijeku istrage, pa za sud nije ni sporan sadržaj iskaza iz istrage jer je svjedocima ponuđeno da pročitaju ili da im se pročita što potpisuju. Također, sud primjećuje da su svjedoci na glavnoj raspravi osporili ili se nisu sjećali da su kupovali drogu od prvooptuženog K. C., ali je svjedok Z.O. nakon predočavanja potvrdio izjavu iz istrage, dok su svjedoci

⁴ zapisniku o saslušanju svjedoka PU Ljubuški broj: 02-2-6/2-11-36/18 od 24.1.2018. g.

⁵ Zapisniku o saslušanju svjedoka PU Ljubuški broj: 02-2-6/2-11-41/18 od 31.8.2018. godine

D.V. i D.M. u odnosu na bitne razlike ponudili neuvjerljiva i nelogična obrazloženja kojim su pokušali opravdati postojanje jasnog i detaljnog iskaza kojim su u zapisniku jasno opisali način dogovaranja i preuzimanja droge od prvooptuženog K. C., zbog čega je sud poklonio vjeru iskazima koje su ovi svjedoci davali u istrazi, a koji su im predloženi u tijeku glavne rasprave. Sud primjećuje da je svjedok D. V. obrazložio da ne zna perfektno čitati, ali da zna pomalo, pa kako se isti na zapisnik opredijelio da će ga sam pročitati, iako mu je bilo ponuđeno da mu se zapisnik pročita, te kako nije isticao da nikad nije pročitao zapisnik, za sud nije sporno da ga je i pročitao, te su neutemeljeni prigovori obrane u tom smjeru. Paušalni su navodi obrane da su iskazi ovih svjedoka pribavljeni ucjenom jer iz provedenih dokaza takvo što ne proizlazi, dok činjenica da je svjedok M. višegodišnji ovisnik sama po sebi nije relevantna za ocjenu njegovog iskaza u konkretnom slučaju.

Na temelju čl. 288. st. 2. ZKP F BiH, sud je dozvolio čitanje, **iskaz svjedoka A. P.** koji je preminuo 23.02.2020. godine⁶, smatrajući da su ispunjeni uvjeti propisani navedenim člankom. Obrana se protivila čitanju iskaza iz istrage ističući da je isti pribavljen na temelju nezakonitih naredbi o posebnim istražnim radnjama, međutim, o navedenom prigovoru se sud već izjasnio u prvom dijelu presude. Svjedok A.P. je u zapisniku o saslušanju svjedoka⁷ izjavio „*Mogu reći da sam dana 24.8.2017. godine oko 16:00 sati otišao do obiteljske kuće svoga poznanika K. C. u mjesto S., op. Lj. kako bi istom vratio novce od kojeg sam prije nekih desetak dana posudio. Dok sam se nalazio kod istog u njegovoj kući, te sa istim razgovarao u jednom trenutku je K. izašao u hodnik kuće nakon čega se ubrzo vratio i tom prilikom meni dao malu žutu vrećicu, te rekao da se radi o drogi Kokain i rekao mi da probam pa da mu javim ocjenu od jedan do pet, nakon čega ja uzimam tu istu opojnu drogu, te stavljam je u privjesak od ključeva i odlazim u pravcu svoje kuće. Dolaskom u mjesto M.V. primijetio sam označeno policijsko vozilo sa upaljenim rotacijskim svjetlom, te kad sam došao do isprekidane linije na cesti vozilo sam zaustavio s desne strane puta. Od strane uniformiranih policajaca zatraženi su moji osobni dokumenti kao i dokumenti vozila nakon čega su isti izvršili uvid u dokumentaciju saopćili su mi da mi vozilo nije registrirano, te da sam počinio KD iz članka 23 nakon čega su mi skinuli registarske pločice sa vozila. Ubrzo nakon toga do nas su pristupili policijski službenici krim policije iz Ljubuškog i pitali da li kod sebe posjedujem neka opojna sredstva na što sam ja odgovorio da posjedujem te istima iz torbice za ključeve predao žutu PVC vrećicu sa manjom količinom opojne droge kokain, a za što sam već rekao da mi ju je dao poznanik K. C. To je sve što imam za izjaviti na navedene okolnosti.*“

Vještak H. H. stalni sudski vještak za kriminalistiku – podoblast kemija, obrazlažući svoj nalaz i mišljenje na glavnoj raspravi, a koji nalaz sud prihvaća kao stručan i sačinjen u skladu s pravilima struke, te nije dovođen u pitanje, ističe da je nalaz i mišljenje rađen na temelju naredbe Županijskog tužiteljstva Široki Brijeg, dopisa MUP-a Ljubuški i zahtjeva PU Ljubuški, kao i materijala vještačenja tj. NN materije oduzete, odnosno pronađene prilikom vršenja očevida kod zgrade i pronađene u stanu kod K. C. Ovo vještačenje je rađeno metodom tankoslojne kromatografije od dostavljenog materijala koji je bio upakiran u sedam komada smeđih koverti koje su bile zalijepljene crveno-bijelom dokaznom trakom, svaka pojedinačno, pa skupa u jedan svežanj, označeni papirom s opisom djela i tragova i oznakama: omot broj 1-6 i omot 10, a u kojima se nalazio po jedan smotuljak od PVC folije identično napravljen, tj. zavezan na čvor, pa poravnat oštirim sječivom, od toga tri plave boje, dva žute i dva bijele, svi sa sadržajem bijele praškaste materije s grumenčićima, a neto masa redom: 0,436 g, 0,364 g, 0,426 g, 0,252 g, 0,536 g, 0,559 g i 0,282 g, što iznosi ukupno 2,855 g. Za vještačenje je korištena metoda tankoslojne kromatografije koja je jedna od preporučenih metoda od strane UN-a koje su preporučene za državne laboratorije, a kao nesporni uzorak korišteni su interni standardi poznatih uzoraka droga, među kojima je bio i kokain, te je analizom dobivenih kromatograma utvrđeno da bijela praškasta materija iz PVC smotuljaka sadrži psihoaktivnu komponentu kokain, te se zato formiralo mišljenje da je dostavljena bijela praškasta materija iz PVC smotuljaka pronađenih ispred zgrade, u stubištu i u stanu koji koristi K. C. u ulici ... , sadrži psihoaktivnu komponentu kokain. Kokain je pod međunarodnom kontrolom, a u Zakonu o sprječavanju i suzbijanju zloupotrebe opojnih droga BiH nalazi se u tablici 2, tvari i biljke pod strogim nadzorom pod rednim brojem 52. popisa opojnih droga. Nakon završenog vještačenja ostatak materijala

⁶ Izvadak iz MKU Grad Ljubuški za Antonija Primorca broj: 06-1-13-3-1323/22 od 28.10.2022. godine

⁷ Zapisnik o saslušanju svjedoka tužiteljstva Antonia Primorca, PU Ljubuški br. 02-2-6/2-11-267/17 od 25.8.2017. godine,

je upakiran u smeđu kovertu, zalijepljen crveno-bijelom dokaznom trakom, označen brojem identičnim brojem ovog nalaza, te dostavljen MUP-u ŽZH koji je trebao proslijediti dalje Županijskom tužiteljstvu putem PU Ljubuški.

Iz **Zapisnika o očevidu** proizlazi da je sačinjen dana 11.11.2017. godine u 10,00 sati u prostorijama PU Ljubuški, na okolnost kaznenog djela 238. i 239. KZ FBiH, koje je počinjeno dana 10.11.2017. godine u 19.00 sati u ul. ... , Lj., od strane K.C. i D. M., kad je na temelju naredbe Županijskog suda u Širokom Brijegu izvršen pretres stana vlasništvo Ž. M., kojeg koristi K. C., kojom prilikom je K. C. s balkona na parking prostor pred zgradom bacio više PVC smotuljaka sa bijelom praškastom tvari koja svojim izgledom asocira na opojnu drogu tipa kokain. Na fotografijama F1, F2, F3, F4, F5, F6, F7 i F8 prikazan je širi izgled mjesta događaja, na kojem su pronađeni PVC smotuljci, plave, bijele i žute boje, označeni kao trag brojevima od 1 do 5, u kojima se nalazi praškasta bijela materija koja svojim izgledom asocira na opojnu drogu tipa "Kokain", pronađeni na asfaltnoj površini s južne strane stambene zgrade, a u neposrednoj blizini stana kojeg koristi K.C. Na fotografijama F9 i F10 prikazan je PVC smotuljak, plave boje, u kojem se nalazi bijela praškasta tvar koja svojim izgledom asocira na opojnu drogu tipa kokain, pronađen na parking prostoru s južne strane stambene zgrade, a u neposrednoj blizini stana kojeg koristi K. C., a što je označeno kao trag broj 1. Na fotografijama F11 i F12 prikazan je PVC smotuljak, bijele boje, u kojem se nalazi bijela praškasta tvar koja svojim izgledom asocira na opojnu drogu tipa kokain, pronađen na parking prostoru s južne strane stambene zgrade, a u neposrednoj blizini stana kojeg koristi K. C., a što je označeno kao trag broj 2. Na fotografijama F13 i F14 prikazan je PVC smotuljak, žute boje, u kojem se nalazi bijela praškasta tvar koja svojim izgledom asocira na opojnu drogu tipa kokain, pronađen na parking prostoru s južne strane stambene zgrade, a u neposrednoj blizini stana kojeg koristi K. C., a što je označeno kao trag broj 3. Na fotografijama F15 i F16 prikazan je PVC smotuljak, bijele boje, u kojem se nalazi bijela praškasta tvar koja svojim izgledom asocira na opojnu drogu tipa kokain, pronađen na parking prostoru s južne strane stambene zgrade, a u neposrednoj blizini stana kojeg koristi K. C., a što je označeno kao trag broj 4. Na fotografijama F17 i F18 prikazan je PVC smotuljak, plave boje, u kojem se nalazi bijela praškasta tvar koja svojim izgledom asocira na opojnu drogu tipa kokain, pronađen na parking prostoru s južne strane stambene zgrade, a u neposrednoj blizini stana kojeg koristi K.C., a što je označeno kao trag broj 5. Na fotografijama F19, F20, F21, F22 i F23 prikazan je PVC smotuljak, plave boje, u kojem se nalazi bijela praškasta tvar koja svojim izgledom asocira na opojnu drogu tipa kokain, pronađen u stubištu stambene zgrade pored osobe D. M. a u neposrednoj blizini ulaznih vrata u stan kojeg koristi K.C., a što je označeno kao trag broj 6.

Iz **Zapisnika i Potvrde o privremenom oduzimanju predmeta** PU Ljubuški, broj: 02-2-6/1-45-108/17 od 10.11.2017. godine proizlazi da je od osobe K.C. oduzet jedan PVC smotuljak žute boje u kojem se nalazi praškasta bijela tvar koja svojim izgledom asocira na opojnu drogu kokain (trag 10).

Iz **Zapisnika o pretrazi** PU Ljubuški broj 02-2-6/2-1-19/17 od 10.11.2017. godine proizlazi da je sačinjen povodom pretrage obiteljskog stana kojeg koristi K. C. i pokretnih stvari u ul. ..., da su prisutni D. D., P. S., J. S., V. B., I. M., I. B., K. C. i svjedoci S. J. i J.M.

Iz **naredbe za pretres** Županijskog suda u Širokom Brijegu broj 08 0 K 003042 17 Kpp 10 proizlazi da je naređen pretres kuće, okućnice, pratećih objekata, kao i osoba koje se tom prilikom zateknu, stana i vozila koje koristi K. C. na adresi ul. ... Lj., u vlasništvu Ž. M.

Iz **Fotodokumentacije**⁸ 190/17 na fotografijama od F1-F8 vidljivi su zgrada i asfaltirana površina sa oznakama tragova br. od 1 do 5, dok su na fotografijama od F9-F18 vidljivi tragovi br. od 1 do 5 iz veće blizine. Na fotografiji F19 vidi se optuženi D. M. u stubištu zgrade i pored njega oznaka traga 6, dok se na fotografijama F20-F23 vidi trag br. 6, iz veće blizine.

⁸ Fotodokumentacija sačinjena po djelatnicima PU Ljubuški br. 02-2-6/2-2-8-190/17 od 11.11.2017. godine

Iz **Fotodokumentacije**⁹ 191/17 na fotografijama F1-F17, vidljive su prostorije i izgled stana, na fotografijama F18-F31 vidljivi su mobilni telefoni i SIM kartice, na fotografiji F34 vidljiv je okvir od vrata, sa smotuljkom žute boje označenim kao trag 10., na fotografijama F35-F42, vidljiva je vanjska strana i unutrašnjost vozila.

Iz **Fotodokumentacije**¹⁰ 192/17 na fotografijama F1-F3 vidljiv je vanjski izgled kuće, a na fotografijama F4-F29, unutrašnjost kuće. Na fotografijama F30 i F31, vidljiv je mobilni uređaj sa SIM karticom.

Iz **zapisnika o Lišenju slobode**¹¹ proizlazi da su K. C. i D. M. lišeni slobode 10.11.2017. godine.

Iz **podneska KPZ Mostar** proizlazi da su K. C. i D. M. pušteni na slobodu 09.02.2018. godine.

Sud je na ročištu 21.02.2023. godine, donio rješenje kojim je na prijedlog branitelja, a uz suglasnost tužitelja, temeljem čl. 255. ZKP FBiH, zbog posebnih okolnosti u interesu dokazne snage – kredibilitnosti iskaza drugooptuženog, dozvolio izmjenu redosljeda radnji, te je prvo proveo saslušanje drugooptuženog u svojstvu svjedoka svoje obrane.

Drugooptuženi u svojstvu svjedoka svoje obrane izjavi da je za K. C. obavljao zanatske radove zbog kojih mu je ostao dužan određeni novac. Kad je došao do stana od K. C., u kući je sjedio neki momak, tu si bili žena i djeca, i K. mu je dao novac. Dok je izlazio, taman kad će zatvoriti vrata za sobom čio je „stoj, policija, lezi, galama, sve živo“, nije mu bilo ništa jasno, oborili su ga na pod, V. B. je bio kraj njega, treći čovjek je letio zrakom koliko su bili nasrnuli na njega, djeca su počela plakati. Optuženi je zamolio V. B. može li ustati zbog bolova u ramenu, i kako je ustajao kaže B. da mu se čini da mu se telefon slomio. Taj momak koji je bio unutra kojeg optuženi ne poznaje, dok su ga izvodili iz ruku mu je ispao bijeli papir i dvije tri vrećice, a optuženi M. je ukazivao da to nije njegovo. Nakon toga su ga uveli u stan, K. žena je pokupila djecu i odvela ih u sobu, skinuli su mu lisice i on je sve izvadio, te su ga detaljno pretresli i nisu ništa našli. U međuvremenu, momak što je bio u stanu, počeli su njega pretresati. Nakon toga, su ustali i otišli u policiju i kad su ga uveli u policiju jedan policajac mu je psovao, otvorio teku i rekao hajde pričaj, a kad je optuženi rekao „šta ću pričati“ rekao mu je, vidjet ćemo mi što ćemo naći kući i takve stvari. Hodnik na ulazu u stan je širok devedeset cm a dug oko jednog metra i dvadeset, predočene su fotografije 19,20,21, na kojim je vidljiv haustor, a ni hodnik nije širi, nakon što mu je V. zbog bola u ramenu dozvolio da ustane, stajao je tu dok nije sve završilo i do pretresa u stanu kad su ga uveli tamo. Sjeća se da je bilo pet –šest policajaca, dvojica su onog udarala, V. je ostao na njemu. Optuženi izjavi da je u džepovima imao novac i mobitel, a u rukama nije imao ništa. Nikad nije kupovao drogu od K. C.

Odgovarajući na pitanja suda optuženi izjavi da su mu policajci prišli su s leđa dok je zatvarao stan i plegli na pod u haustoru u kratkom vremenu. Odmakli su ga od vrata bar 6-7 metara, kao što se vidi na slici br. 19, kad su ga plegli. Slikali su ga tek naknadno, nakon što su završili sa ostalim radnjama. Optuženi objasni da vrata koja se vide na slikama 19. i 20. nisu od K. stana, nego fotograf stoji ispred vrata od K.C. i odatle je napravio fotografije.

Sud donio rješenje kojim je na izmijenio redosljed izvođenja dokaza tako da je postupak nastavljen izvođenjem dokaza obrane prvooptuženog.

Svjedok obrane V.B. odgovarajući na izravna pitanja branitelja izjavi da je zaposlen u Odsjeku za krim tehniku i forenziku, bio kao ispomoć prilikom akcije. Dobili su poziv da će se u stanu od K. C. odvijati primopredaja neke opojne supstance, uputili su se prema stanu u stubište, svjetlo je bilo ugašeno, D. M. je bio na vratarima kad oni viču „stoj policija“, drugooptuženi vjerojatno u strahu na neki način pruža otpor koji nije bio aktivan, P. S. ga je oborio na pod s minimalnom uporabom sile, u tom trenutku dolazi i

⁹ Fotodokumentacija sačinjena po djelatnicima PU Ljubuški broj 02-2-6/2-2-8-191/17 od 11.11.2017. godine,

¹⁰ Fotodokumentacija sačinjena po djelatnicima PU Ljubuški broj 02-2-6/2-2-8-192/17 od 11.11.2017. godine,

¹¹ Zapisnik o lišavanju slobode osobe Križan Crnjac PU Ljubuški broj 02-2-6/1-44-69/17-1 od 10.11.2017. godine, Zapisnik o lišavanju slobode osobe Dražen Matić PU Ljubuški broj 02-2-6/1-44-69/17-1 od 10.11.2017. godine,

svjedok B. i stavljaju mu lisice, a kad se upalilo svjetlo svjedok je vidio da je to bio D. Nakon toga su našli smotuljke, jedan u hodniku kod D., tamo di je on bio, i u stanu na balkonskim vratima. D. nije imao mogućnost da pobjegne i poslije obaranja na pod nije pružao nikakav otpor. Ne sjeća se tko je sve bio u stanu, on je više vremena provodio na hodniku sa D., jer je bio nadzor. Svjedoku predočene fotografije 19, 20 i 21, i svjedok izjavi da se na fotografiji ne vide vrata iz kojih je izlazio D. M., da su ona sa druge strane objekta, odnosno gdje stoji fotograf, a M. je oboren suprotno od vrata gdje se na slikama nalaze D. i taj smotuljak.

Odgovarajući na unakrsna pitanja tužitelja da kaže kad su primijetili PVC smotuljak na mjestu gdje se nalazio D. izjavi da je kasnije to primijetio nakon što se upalilo svjetlo koje je bilo ugašeno, dakle, nakon što su ga oborili na pod primijetili su da je to bilo tu kraj njega. Po mišljenju svjedoka jedina moguća pretpostavka je da je smotuljak bio kod D. pa je ispao ili ga je odbacio prilikom obaranja. Svjedok to nije vidio.

Odgovarajući na pitanje suda svjedok odgovori da D. nije uopće bio u hodniku stana nego na haustoru ispred stana, i odveden je na desnu stranu kao što vidimo na ovim slikama.

Svjedok obrane J. Š. odgovarajući na izravna pitanja branitelja izjavi da je izjavi da je za vrijeme akcije koja se vodila protiv optuženih bio istražitelj, direktno uključen u posebne istražne radnje slušajući na aparatu za zakonito pretresanje telefonskih razgovora. Sjeća se da je dana 10.11.2017. godine M. došao kod K. radi primopredaje droge, a svjedoku je to bilo poznato jer je pratio telefonsku komunikaciju. Na pitanje branitelja na temelju čega je zaključio da se radi o kupoprodaji droge iz sadržaja presretnutih razgovora „je li suva boja, je, u stanu sam, eto me itd.“ svjedok odgovori da je dugogodišnjim radom na takvim predmetima zaključio da su to šifrirani razgovori a posao mu je da ih tumači, a ti razgovori predstavljaju indicije dok imaju i operativna saznanja koja su službena tajna. Poznato mu je da se M. bavi građevinarskim radnjama, pa je na pitanje branitelja može li sadržaj razgovora „je li suva boja“ biti vezana za građevinske radove, svjedok izjavi da može, ali se ta boja suši i po nekoliko mjeseci. Svjedoku je branitelj predočio zapisnik u istrazi¹² u kome je izjavio da „pošto znamo da se radi o transakciji i kupovini opojne droge“, a svjedok je odgovorio da ostaje kod ranije danog obrazloženja na gl. raspravi. Prislušivanje razgovora su vršili po sudskom nalogu.

Svjedok obrane D. S. odgovarajući na izravna pitanja branitelja izjavi da je da je u svezi s inkriminiranom događajem bio ispomoć i pružao asistenciju, došli su pred stan i J. M. je malo stvarao probleme, galamio je i sprječavao ih u službenim radnjama, ispred ulaznih vrata stana i lišili su ga slobode. Svjedok je ulazio u stan gdje je zatekao K. C. i malo se tu zadržao. Svjedoku predočene fotografije 19 i 20., ali je izjavio da se ne može sjetiti detalja. Svjedok se sjeća da optuženi M. nije bježao.

Na pitanje suda svjedok izjavi da je J. M. bio u hodniku, prostoru kod ulaznih vrata, pružao je otpor, izveli su ga iz zgrade.

Svjedok obrane M. K. odgovarajući na izravna pitanja branitelja izjavi da su pratili razgovore putem posebnih istražnih radnji po naredbi suda, znali su o čemu se radi i predvečer dolaze pred vrata, M. hvataju ispred vrata i stavljaju mu lisice, on nije bježao, a nije ni mogao bježati. Svjedok izjavi da je vidio na podu opojnu drogu razbacanu po stepeništu, te izbačenu dolje na pod. Svjedok izjavi da se sve vidjelo. Nakon što su stavili lisice M. ušli su unutra, šura od C. ih je pokušao spriječiti ali je savladan. Svjedok izjavi da su pratili drugooptuženog do vrata. Ne sjeća se koliko je bilo zamotuljaka.

Svjedok obrane D.D. odgovarajući na izravna pitanja branitelja izjavi da je istražitelj kaznenih djela, izjavi da se presretanjem komunikacije čekala osoba koja će naručiti robu, odnosno drogu, kad kaže šifru, iz razloga ulaska u stan, jer bi blindo vrata trebali provaliti eksplozivom, i po govorenju šifre aktivirali su se timovi. Kad su došli ispred vrata zatiču drugooptuženog i kad svjedok dolazi već je bio oboren i svjedok je kasnije vidio kraj njega smotuljak u kome je bila praškasta materija. Svjedok ulazi u stan gdje je prvooptuženi izašao prema balkonu, a svjedok i kolega su ga pokušali spriječiti, ali je on

¹² Zapisnik o saslušanju svjedoka, policijskog službenika Jure Šimića, PU Ljubuški broj: 02-2-6/2-11-345/17 od 11.11.2017. godine,

bacio smotuljke iz džepa. Sve je rađeno sukladno naredbama suda koje su prethodno ishođene. Prilikom ulaska u stan sprječavao ih je J. M. ali je brzo fizičkom silom stavljen pod kontrolu. Svjedok izjavi da je bilo svjetlo u haustoru.

Iz pravomoćne Presude Općinskog suda u Ljubuškom broj 63 0 K 035259 18 K od 21.9.2021. godine, koja je donesena nakon priznanja optuženog, sud utvrđuje da je J. M. oglašen krivim što je u 19.00 sati u ulici ..., općina Lj., u stanu koji je u vlasništvu Ž. M., a koji stan je koristio J. zet K. C., pokušao spriječiti policijske službenike koji su u obavljanju svoje dužnosti vršili pretres po naredbi Županijskog suda u Širokom Brijegu na način da je svojim tijelom fizički pokušao spriječiti policijske službenike da prođu kroz hodnik stana i uđu u prostorije navedenog stana kako bi stavili pod nadzor K. C. za kojeg su postojali osnovi sumnje da kod sebe posjeduje opojnu drogu sve kako bi na taj način omogućio dovoljno vremena zetu K. C. da uništi i odbaci opojnu drogu koju je isti u tom trenutku kod sebe posjedovao a što je isti i pokušao učiniti na način da je opojnu drogu bacio sa balkona navedenog stana u krug dvorišta zgrade koja droga je pronađena od policijskih službenika, te je počinio kazneno djelo Sprječavanje službene osobe u obavljanju službene radnje iz čl. 358 st. 1. KZ FBiH, u svezi s čl. 28. KZ FBiH.

Iz naredbe za određivanje posebne istražne radnje br. 08 0 K 003042 17 Kpp od 27.06.2017. godine, proizlazi da se prema osumnjičenima K. C. i V.R. za koje postoje osnovi sumnje da su počinili kazneno djelo *Neovlaštena proizvodnja i stavljanje u promet opojnih droga iz čl. 238. st.2. a u svezi sa st. 1. KZ FBiH* određuje provođenje posebne istražne radnje iz čl. 130. st. 2. toč. a) ZKP DBiH, nadzor i tehničko snimanje komunikacija.

Iz naredbe za produljenje posebne istražne radnje br. 08 0 K 003042 17 Kpp od 19.07.2017. godine, proizlazi da se prema osumnjičenom K.C. za kojeg postoje osnovi sumnje da je počinio kazneno djelo *Neovlaštena proizvodnja i stavljanje u promet opojnih droga iz čl. 238. st.2. a u svezi sa st. 1. KZ FBiH* produžava se provođenje posebne istražne radnje iz čl. 130. st. 2. toč. a) ZKP DBiH, nadzor i tehničko snimanje komunikacija.

Iz naredbe za produljenje posebne istražne radnje br. 08 0 K 003042 17 Kpp2 od 25.08.2017. godine, proizlazi da se prema osumnjičenom K. C. za kojeg postoje osnovi sumnje da je počinio kazneno djelo *Neovlaštena proizvodnja i stavljanje u promet opojnih droga iz čl. 238. st.2. a u svezi sa st. 1. KZ FBiH* produžava se provođenje posebne istražne radnje iz čl. 130. st. 2. toč. a) ZKP DBiH, nadzor i tehničko snimanje komunikacija.

Iz naredbe za određivanje posebne istražne radnje br. 08 0 K 003042 17 Kpp5 od 20.09.2017. godine, proizlazi da se prema osumnjičenim M. C. i D. M. za koje postoje osnovi sumnje su počinili kazneno djelo *Neovlaštena proizvodnja i stavljanje u promet opojnih droga iz čl. 238. st.2. a u svezi sa st. 1. KZ FBiH* određuje se provođenje posebne istražne radnje iz čl. 130. st. 2. toč. a) ZKP DBiH, nadzor i tehničko snimanje komunikacija.

Iz naredbe za produljenje posebne istražne radnje br. 08 0 K 03042 17 Kpp6 od 21.09.2017. godine, proizlazi da se prema osumnjičenom K. C. za kojeg postoje osnovi sumnje da je počinio kazneno djelo *Neovlaštena proizvodnja i stavljanje u promet opojnih droga iz čl. 238. st.2. a u svezi sa st. 1. KZ FBiH* produžava se provođenje posebne istražne radnje iz čl. 130. st. 2. toč. a) ZKP DBiH, nadzor i tehničko snimanje komunikacija.

Iz naredbe za produljenje posebne istražne radnje br. 08 0 K 003042 17 Kpp8 od 19.10.2017. godine, proizlazi da se prema osumnjičenim M. C. i D. M. za koje postoje osnovi sumnje su počinili kazneno djelo *Neovlaštena proizvodnja i stavljanje u promet opojnih droga iz čl. 238. st.2. a u svezi sa st. 1. KZ FBiH* produžava se provođenje posebne istražne radnje iz čl. 130. st. 2. toč. a) ZKP DBiH, nadzor i tehničko snimanje komunikacija.

Iz naredbe za produljenje posebne istražne radnje br. 08 0 K 03042 17 Kpp 9 od 20.10.2017. godine, proizlazi da se prema osumnjičenom K.C. za kojeg postoje osnovi sumnje da je počinio kazneno djelo *Neovlaštena proizvodnja i stavljanje u promet opojnih droga iz čl. 238. st.2. a u svezi sa st. 1. KZ FBiH* produžava se provođenje posebne istražne radnje iz čl. 130. st. 2. toč. a) ZKP DBiH, nadzor i tehničko snimanje komunikacija.

Službena bilješka Uprave policije MUP-a ŽZH broj: 02-2-3/4-SI/17-17 od 10.8.2017. godine u potpisu J. Š. proizlazi sadržaj presretnutih razgovora od 4.-9.8.2017. godine, odnosno od razgovora 3308 do 3956.

Službena bilješka Sektora kriminalističke policije MUP-a ŽZH broj: 02-2-3/4-SI/17-17 od 22.8.2017. godine u potpisu J. Š., proizlazi sadržaj presretnutih razgovora br. od 5062 do 5117.

Službena bilješka Sektora kriminalističke policije MUP-a ŽZH broj: 02-2-3/4-SI/17-17 od 4.9.2017. godine u potpisu J. Š. proizlazi sadržaj presretnutih razgovora br. od 6050 do 6080.

Službena bilješke Sektora kriminalističke policije MUP-a ŽZH broj: 02-2-3/4-SI/17- od 11.9.2017. godine u potpisu J. Š., proizlazi sadržaj presretnutih razgovora br. od 6546 do 6617.

Službena bilješka Sektora kriminalističke policije MUP-a ŽZH broj: 02-2-3/4-SI/17-46 od 18.9.2017. godine u potpisu M. B., proizlazi sadržaj presretnutih razgovora br. od 7115 do 7145.

Službena bilješka Sektora kriminalističke policije MUP-a ŽZH broj: 02-2-3/4-SI/17- od 8.11.2017. godine u potpisu J. Š., proizlazi sadržaj presretnutih razgovora br. od 10331 do 10491.

Službena bilješka Sektora kriminalističke policije MUP-a ŽZH broj: 02-2-3/4-SI-/17 od 11.11.2017. godine u potpisu J. Š., proizlazi sadržaj razgovora 12105

Uvidom u materijalne dokaze prvooptuženog K. C. i to: Otpusnica K. C. - Psihijatrijska bolnica sv. Ivan Zagreb od 22.11.2018. godine; Otpusno pismo - Psihijatrijska bolnica sv. Ivan Zagreb od 22.11.2018. godine proizlazi da je optuženom utvrđena dijagnoza Paranoidna shizofrenija (F20), da je po Nalazu SKB Mostar - Klinika za psihijatriju od 11.6.2021. godine utvrđena dijagnoza Psihoza. Otpusno pismo SKB Mostar - Klinika za infektivne bolesti od 15.6.2021. godine. Rješenje Centra za socijalni rad Ljubuški broj 562-40/15 od 17.7.2015. godine kojim se prvooptuženiku priznaje pravo na osobnu invalidninu II. grupe s 90% oštećenja organizma u mjesečnom iznosu od 82,32 KM, te dodatak za njegu i pomoć od strane druge osobe u mjesečnom iznosu. Izvadak iz MKR za K. C.1, M. C.1, M. C.2 i K.C2 iz kojih proizlazi da im je prvooptuženi K. C. otac.

Sud je imao u vidu da je obrana u spis predmeta kao podneske uložila dokumente Rješenje Županijskog suda u Širokom Brijegu 08 0 K 003042 18 Kv 4 od 08.02.2018. godine i Nalog o obustavi istrage Županijskog tužiteljstva ŽZH br. T 08 0 KTO 00005525 17 od 28.06.2019. godine koja se vodila protiv M.C.3, ali kako isti ne predstavljaju dokaznu građu sud ih nije cijenio u pogledu utvrđenog činjeničnog stanja. Pored navedenog, prigovore zakonitosti koje je branitelj isticao kod ulaganja dokaza, a kojima je ukazivao na zaključke u rješenju 08 0 K 003042 18 Kv 4 od 8.2.2018. godine, sud cijeni kao paušalno iznesene.

Dakle, ocjenom izvedenih dokaza, cjenjenih kako samostalno tako i u međusobnoj povezanosti, poklanjajući im vjeru, jer su na zakonit način pribavljani, vjerodostojni te međusobno nadopunjujući, , sudu van razumne sumnje pružaju osnovu za zaključak da je optuženi K. C., počinio kazneno djelo Neovlaštena proizvodnja i stavljanje u promet opojnih droga iz čl. 238. st. 1. KZ FBiH, u svezi s čl. 55. KZ FBiH, na način naveden u točki 1. izreke presude, dok je optuženi D. M. počinio kazneno djelo Posjedovanje i omogućavanje uživanja opojnih droga iz čl. 239. st. 3. KZ F BiH na način naveden u točki 2. izreke presude.

Naime, cijeneći iskaze svjedoka kako tužiteljstva i obrane, proizlazi da su svjedoci I. M., P. S. T. P., D. S., V. B., D. D., M. K., kao policijski službenici obavljali različite zadatke u svezi s istragom protiv optuženog K.C., da su dana 10.11.2017. godine dobili obavijest na temelju presretnute komunikacije da će u stan na adresi Ul ..., koji koristi K. C., doći drugooptuženi D. M. radi predaje droge, da je bila pripremljena akcija pretresa po naredbi suda i da je ista započela prije dolaska u stan optuženog D. M. ispred zgrade. Da su po ulasku drugooptuženog D.M. u zgradu za njim ušli i pripadnici policije koji su u trenutku kad je drugooptuženi napuštao stan koji koristi K. C. ušli u stan, a istovremeno stavili pod kontrolu drugooptuženog polaganjem na pod haustora i vezivanjem. Ulazak u stan policijskih službenika pokušao je tijelom spriječiti J. M., ali je brzo fizičkom silom stavljen pod kontrolu i lišen slobode, te su policajci I. M., T. P. i D. D. ušli u stan i vidjeli kako prvooptuženi K.C. ide prema balkonu i baca smotuljke.

Zapisnikom o očevidu, Potvrdom o privremenom oduzimanju predmeta i Fotodokumentacijom su ispred zgrade, na balkonskim vratima stana i u haustoru dokumentirani paketići/smotuljci za koje je vještakinja H. H. vještačenjem utvrdila da sadrže opojnu drogu kokain koji je pod međunarodnom kontrolom, a u Zakonu o sprječavanju i suzbijanju zloupotrebe opojnih droga BiH nalazi se u tablici 2, tvari i biljke pod strogim nadzorom pod rednim brojem 52. popisa opojnih droga.

Da se K. C. dulje vrijeme bavio prodajom droge proizlazi prvenstveno i iz iskaza svjedoka D.V., D. M., Z. O. i A. P. iz istrage, koji su potvrdili im je upravo prvooptuženi u više navrata tijekom 2017. godine prodavao drogu, iz činjenice da se u konkretnom slučaju konkretnom slučaju radilo o stanu koji je koristio K. C., u kome su u trenutku primopredaje nalazi i njegova supruga i djeca, da je prvooptuženi pokušao prikriti posjedovanje paketića bacanjem paketića koji su pronađeni ispred zgrade (0,436 grama, 0,364 grama, 0,426 grama, 0,252 grama i 0,536 grama) i na balkonu (0,282 grama), da su smotuljci zapakirani u pakiranja približnih težina (bili spremni za prodaju), da je upravo optuženi K. C. potpisao potvrdu o privremenom oduzimanju predmeta kojim je oduzet PVC smotuljak označen kao trag br. 10 (iako iz dokaza proizlazi da su prilikom pretresa pored njega bili prisutni J. M., D.M. i supruga K. C.) u svojoj sveukupnosti stvaraju uvjerenje kod suda da je ove materije upravo optuženi nabavljao i držao radi dalje prodaje. Dakle, temeljem dokaza o kojim je naprijed bilo riječi iskaza svjedoka s gl. rasprave/iskaza svjedoka iz istrage/ materijalne dokumentacije, Nalaza i mišljenja vještakinje, sud nalazi da je opojna pronađena kod optuženog, prilikom pretresa i to sve govori u prilog činjeničnim navodima optužnice, da je istu nabavljao i držao na adresi Ulica ... , ili ju je držao u njegovoj zajedničkoj obiteljskoj kući koja se nalazi na adresi ... (kako to proizlazi iz iskaza svjedoka D. M., Z. O. i A. P.) sa namjerom prodaje krajnjim konzumentima.

Čl. 238. st. 1. KZ FBiH propisano je (1) Tko neovlašteno proizvodi, prerađuje, prodaje ili nudi na prodaju ili radi prodaje kupuje, *drži ili prenosi ili posreduje u prodaji* ili kupovini ili na drugi način neovlašteno stavlja u promet materije ili pripreme propisom proglašene opojnim drogama, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

Podvođeci utvrđeno činjenično stanje pod pravnu ocjenu djela, sud nalazi da je optuženi, radnjama, opisanim u točki 1. izreke presude, radi prodaje nabavljao i kod sebe držao, materije koje se po Zakonu o sprječavanju i suzbijanju zloupotrebe opojnih droga BiH nalazi se u tablici 2, tvari i biljke pod strogim nadzorom pod rednim brojem 52. popisa opojnih droga, na koji način je počinio kazneno djelo iz čl. 238. st. 1. KZ FBiH, u svezi s čl. 55. istog zakona.

Nadalje, na temelju iskaza svjedoka P.S. koji je prvi došao do drugooptuženog M. i stavio ga pod kontrolu proizlazi da je upravo ovaj svjedok vidio da je drugooptuženom ispao smotuljak (trag br. 6) koji je pronađen na haustoru ispred stana K. C., a koji smotuljak su odmah nakon događaja opazio i policijski službenik V. B., te naknadno i ostali policijski službenici, da je iz iskaza svjedoka i iz fotodokumentacije jasno da je smotuljak pronađen na udaljenom dijelu haustora kad se gleda od ulaznih vrata u stan K. C, a na kom je mjestu po iskazima svih prisutnih boravio samo drugooptuženi M., pri čemu nitko osim drugooptuženog ne spominje izbacivanje bilo kakvih predmeta od strane prisutne treće muške osobe (J. M.), te je sud utvrdio da je se nesporno radilo o predmetima koji su bili u posjedu drugooptuženog D. M. S obzirom da je svjedok S. bio u neposrednoj blizini optuženog jer ga je savladavao polijeganjem na pod, dakle, bio je izrazito blizu optuženog i motrio na njegove reakcije, pri čemu su vrata od stana u nesporno bila otvorena jer su u isti ulazili ostali pripadnici policije, kao i to da je u haustoru evidentno bilo dovoljno svjetla da policajci sve radnje provedu uspješno pa za sud nije sporno da je svjedok S. mogao vidjeti kako optuženom ispada smotuljak. Stoga, sud je zaključio da je tužiteljstvo izvedenim dokazima uspjelo van sumnje dokazati da je drugooptuženi radnjama opisanim u točki 2. izreke presude ostvario sva bitna obilježja kaznenog djela posjedovanja i omogućavanja uživanja opojnih droga iz čl. 239. st. 3. KZ F BiH, i to na način da je kod sebe držao materiju koji se Zakonu o sprječavanju i suzbijanju zloupotrebe opojnih droga BiH nalazi se u tablici 2, tvari i biljke pod strogim nadzorom pod rednim brojem 52. popisa opojnih droga.

Smatrajući da na temelju provedenih dokaza nije van razumne sumnje utvrđeno da je drugooptuženi D. M. nakon saznanja da je u blizini policija pokušao pobjeći, sud je izmijenio činjenični opis na način da je umjesto riječi „*pa kada se isti oglušio o naredbu i pokušao pobjeći policijski službenici su ga spriječili*“, stavio „*pa dok su ga policijski službenici lišavali slobode*“.

U toku postupka ubrojivost optuženih nije bila upitna pa je sud zaključio da su optuženi u vrijeme počinjenja kaznenog djela bili svjesni svoga djela, da se htjeli njegovo izvršenje, na koji način su postupali s izravnim umišljajem, zbog čega ih je sud oglasio krivim. O postojanju svijesti i volje za počinjenjem kaznenog djela od strane prvooptuženog K. C. da je radi prodaje nabavljao i kod sebe držao, materije koje se nalaze na popisu opojnih droga, govore iskazi svjedoka konzumenata i činjenica da je optuženik K. C. imao više paketića podjednake težine, da ih je bacao s balkona jer mu je evidentno bilo jasno da je držanje istih zakonom zabranjeno, dok u odnosu na drugooptuženog D. M., uzimajući u obzir prirodu radnji koje je optuženi poduzeo, kao i način izvršenja ovog kaznenog djela, da je držao kod sebe materije čije posjedovanje nije dozvoljeno, sud zaključuje da su oba optužena u potpunosti bili svjesni svojih radnji i htjeli izvršenje istih, na koji način su počinili kaznena djela koja su im stavljena na teret.

Prilikom **izbora i odmjeravanja kaznenopravne sankcije**, sud je imao u vidu svrhu kažnjavanja i sve okolnosti koje utječu da kazna bude manja ili veća (otegotne i olakotne okolnosti), a naročito: stupanj krivnje, pobude iz kojih je djelo počinjeno, jačinu ugrožavanja ili povrede zaštićenog dobra, okolnosti pod kojima je djelo počinjeno, raniji život učinitelja, njegove osobne prilike i njegovo ponašanje nakon počinjenog kaznenog djela.

Sud je prilikom odmjeravanju sankcije, kao olakotne okolnosti kod **prvooptuženog K.C.** uzeo da se radi o osobi narušenog zdravstvenog stanja, da je isti obiteljska osoba i da je otac četvero maloljetne djece, da se uredno držao tijekom cijelog postupka.

Od otegotnih okolnosti u odnosu na prvooptuženog K. C. sud je na njegovoj strani cijenio raniju u osuđivanost¹³ i to: Presudom Općinskog suda u Širokom Brijegu broj: K.86/99 od 28.02.2000. godine zbog kaznenog djela Neovlaštena proizvodnja i stavljanje u promet opojnih droga iz čl. 252. st. 1. KZ FBiH na kaznu zatvora od 3 (tri) godine, Presudom Općinskog suda u Ljubuškom br. 63 0 K 012614 11 od 07.12.2011. godine zbog kaznenog djela Nedopušteno držanje oružja ili eksplozivnih tvari iz čl. 371. st. 1. KZ FBiH na kaznu zatvora od 6 (šest) mjeseci uvjetno 1 (jednu) godinu, presudom Općinskog suda u Ljubuškom broj 63 0 K 023252 14 od 17.10.2014. godine zbog kaznenog djela Ugrožavanje sigurnosti iz čl. 183. st. 1. KZ FBiH novčanom kaznom od 500,00 KM i presudom Općinskog suda u Ljubuškom, broj 63 0 K 029470 16 K od 10.02.2017. godine, zbog kaznenog djela Oštećenje tuđe stvari iz čl. 293. st. 2. KZ FBiH na kaznu zatvora u trajanju od 2 (dva) mjeseca, uvjetno na 1 (jednu) godinu dana, pri tomu cijeneći da osuđivan za istovrsna i različita kaznena djela.

U odnosu na Presudu Osnovnog suda u Mostaru broj: K. 35/93 od 16.03.1995. godine zbog kaznenog djela Lažno prijavljivanje iz čl. 190. st. 1. KZ R BiH na kaznu zatvora od 3 (tri) mjeseca uvjetno 1 (jednu) godinu, evidentno je da se navedena osuda trebala brisati po sili zakona sukladno čl. 125. st. 1. toč. b) KZ FBiH kojom je propisano *da se uvjetna osuda briše se iz kaznene evidencije po proteku roka od jedne godine od dana prestanka vremena provjeravanja, ako za to vrijeme osuđenik ne počini novo kazneno djelo*, o čemu je evidenciju dužan voditi mjerodavni organ i sukladno čl. 422. istekom određenog vremena po zakonu brisati osudu, te navedenu osuđivanost sud nije cijenio kao otegotnu okolnost.

Dakle, iz navedenih podataka proizlazi da je optuženi ranije višestruko osuđivan za različita kaznena djela, od toga jednom za istovrsna, za koja ga sud i u ovom slučaju našao krivim. Shodno tome, naprijed cjenjene okolnosti, prvenstveno ranije osuđivanost, prema ocjeni suda opravdava izricanje zatvorske kazne, cijeneći da se svrha kaznenopravnih sankcija odnosno zaštita društva od činjenja

¹³ Izvod iz kaznene evidencije za Križana Crnjica izdan u PU Ljubuški broj 02-2-6/2-5-2-17/20 JK od 10.2.2020. godine

kaznenih djela preventivnim utjecajem na druge da poštuju pravni sustav i ne čine kaznena djela, te sprječavanjem počinitelja da počini kaznena djela kao i poticanje njegovog preodgoja, u konkretnom slučaju može postići jedino kaznom zatvora. Pri tomu Sud nalazi da je kazna zatvor u trajanju od 1 (jedne) godine i 4 (četiri) mjeseca odmjerenjena razmjerno olakotnim (zdravstvenom stanju i obiteljskim prilikama optuženog) i otegotnim okolnostima, da je neophodna radi kaznenopravne zaštite, te da ukazuje na pogubljenost vršenja kaznenih djela u konkretnom stavljanje u promet opojnih droga.

Sud je prilikom odmjerenjanju sankcije, kao olakotne okolnosti kod **drugooptuženog D. M.**, cijenio da se ne radi o obiteljskoj osobi, ocu dvoje maloljetne djece, te je cijenio izrazito uredno držanje optuženog u tijeku cijelog postupka koja ogleda u tome da se uredno odazivao na pozive suda putujući iz Nj.. Od otegotnih okolnosti sud cijeni da je optuženi M. ranije osuđivan¹⁴ presudom Općinskog suda Ljubuški, broj: 63 0 K 024836 14 K od 16.12.2014. godine, koja je pravomoćna 06.01.2015. godine, zbog kaznenog djela Teško kazneno djelo protiv sigurnosti javnog prometa iz čl. 336.st.1. u svezi sa čl. 332.st.1. KZ FBiH, na kaznu zatvora od 12 (dvanaest) mjeseci uvjetno 2 (dvije) godine i 6 (šest) mjeseci, pri tomu cijeneći da se ne radi o istovrsnom kaznenom djelu kao u predmetnom postupku.

Sve navedene okolnosti cijenjene u međusobnoj povezanosti, prema ocjeni suda ukazuju da će se i upozorenjem uz prijetnju kaznom prema optuženom D. M. ostvariti svrha kaznenopravnih sankcija, odnosno zaštita društva od činjenja kaznenih djela preventivnim utjecajem na druge da poštuju pravni sustav i ne počine kaznena djela, te sprječavanjem počinitelja da počini kaznena djela kao i poticanje njegovog preodgoja, zbog čega sud smatra da je upravo uvjetna osuda adekvatna sankcija. Imajući u vidu svrhu uvjetne osude, te uzimajući u obzir spomenute osobito olakotne okolnosti utvrđena kazna zatvora u trajanju od četiri (4) mjeseca je odgovarajuća u konkretnom slučaju, kao i vrijeme provjeravanja u trajanju od jedne (1) godine, koje je po ocjeni suda dovoljno, ali isto tako i neophodno za potpuno postizanje svrhe uvjetne osude.

Na temelju čl. 78. i 238. od K.C. se oduzimaju predmeti, i to: 5 (pet) PVC smotuljka u kojim se nalazila praškasta materija, neto mase 0,436 grama, 0,364 grama, 0,426 grama, 0,252 grama i 0,536 grama, koji su pronađeni i izuzeti po djelatnicima PU Ljubuški, evidentirani u zapisniku o očevidu PU Ljubuški br. 02-2-6/2-2-8-190/17-1 od 11.11.2017. godine, kao i 1 (jedan) PVC smotuljak žute boje u kojem se nalazila bijela praškasta tvar neto mase 0,282 grama, oduzeto po Potvrdi o privremenom oduzimanju predmeta PU Ljubuški, broj: 02-2-6/1-45-108/17 od 10.11.2017. godine, za koju materiju je vještačenjem utvrđeno da se radi o opojnoj drogi kokain, koji je pod međunarodnom kontrolom, a u Zakonu o sprječavanju i suzbijanju zloupotrebe opojnih droga u BiH, kokain je u Tablici II: Tvari i biljke pod strogim nadzorom, pod rednim brojem 52. popisa opojnih droga .

Na temelju čl. 78. i 239. od D. M. se oduzima PVC smotuljak plave boje u kojem se nalazila praškasta tvar neto mase 0,559 grama, koju su izuzeli policijski službenici PU Ljubuški evidentirano u zapisniku o očevidu PU Ljubuški br. 02-2-6/2-2-8-190/17-1 od 11.11.2017. godine, za koju materiju je vještačenjem utvrđeno da se radi o opojnoj drogi kokain, koji je pod međunarodnom kontrolom, a u Zakonu o sprječavanju i suzbijanju zloupotrebe opojnih droga u BiH, kokain je u Tablici II: Tvari i biljke pod strogim nadzorom, pod rednim brojem 52. popisa opojnih droga.

Na temelju čl. 202. st. 4. u svezi s čl. 204. ZKP F BiH, optuženi se oslobađaju dužnosti da naknade troškove postupka, te isti padaju na teret proračunskih sredstava

Na temelju čl. 202. st. 4. ZKP F BiH, optuženik se oslobađa troškova kaznenog postupka, pa isti padaju na teret sredstava suda.

ZAPISNIČAR
Daniela Herceg

SUDAC
Marin Vican

¹⁴ Izvod iz kaznene evidencije za Dražena Matića izdan u PU Ljubuški broj 02-2-6/2-5-2-18/20 JK od 10.2.2020. godine;

POUKA O PRAVNOM LIJEKU: Protiv ove presude može se izjaviti žalba Županijskom sudu u Širokom Brijegu u roku od 15 (petnaest) dana od dana prijema ove presude. Žalba se podnosi putem ovog suda u dovoljnom broju primjeraka.